

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

54

Vragen van de leden **Kathmann** (GroenLinks-PvdA) en **Six Dijkstra** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *de groeiende afhankelijkheid van Amerikaanse techgiganten* (ingezonden 23 mei 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Marum** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 19 september 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2557.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht: «Overheidsorganisaties blijven in de Amerikaanse cloud, ondanks zorgen in de Tweede Kamer»? Bent u tevens bekend met het feit dat de hoofdaanklager van het Internationaal Strafhof onlangs de toegang tot Microsoft-diensten is ontzegd op laste van de Amerikaanse regering?¹

Antwoord 1

Ja.

¹ BNR, 20 mei 2025, «Overheidsorganisaties blijven in de Amerikaanse cloud, ondanks zorgen in de Tweede Kamer» (Overheidsorganisaties blijven in de Amerikaanse cloud, ondanks zorgen in de Tweede Kamer | BNR Nieuwsradio)

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat het RIVM, die BNR met zestien andere overheidsorganisaties onder de loep heeft genomen, de overstap naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners niet heroverweegt? Zo ja, kunt u dit besluit onderbouwen?²

Antwoord 2

Rijksbreed

Het Kabinet is het met de indieners eens dat zorgvuldige afwegingen bij cloudmigraties van groot belang zijn. Daarom moeten volgens het huidige beleid al een reeks van aspecten afgewogen worden. Onderdelen van de Rijksdienst zijn verplicht het Rijksbreed cloudbeleid 2022 te volgen. Hierin wordt reeds aandacht besteed aan de risico's rondom marktconcentratie. Zbo's zijn niet verplicht het Rijksbreed cloudbeleid te volgen, maar het wordt hen wel aangeraden. Daarnaast zijn zbo's verplicht – op basis van de Kaderwet zbo's – om op de voet van de ter zake voor de Rijksdienst geldende voorschriften maatregelen te nemen.

De continuïteit van de dienstverlening, nationale veiligheid en publieke waarden zijn daar verdere voorbeelden van. Ook dienen beveiligingsmaatregelen genomen te worden en risicoanalyses geactualiseerd te worden wanneer daar aanleiding toe is. In de herziening van het Rijksbreed cloudbeleid wordt tevens aandacht besteed aan het verder beperken van afhankelijkheid van enkele leveranciers, de zogeheten marktconcentratie- en continuïteitsrisico's.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Ik kan bevestigen dat het RIVM de overstap naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners heroverweegt. Ik ben het met de indieners eens dat zorgvuldige afwegingen bij cloudmigraties van groot belang zijn. Het Rijk en daarmee VWS, inclusief het agentschap RIVM, is zich terdege bewust van de ontwikkelingen rondom cloud en heroverweegt ook eerder genomen besluiten. Zo heeft het RIVM in 2025 een reeds voorgenomen omvangrijke cloudmigratie niet doorgezet. Er zijn geen nieuwe cloudmigraties gepland, het RIVM wacht op het nieuwe Rijksbrede cloudbeleid dat op dit moment wordt opgesteld. Bij reeds eerder in gang gezet te cloudmigraties is het huidige geldende Rijksbrede cloudbeleid gevolgd.

NZa

De NZa heeft een terugkeer naar de situatie voor de overstap naar Amerikaanse clouddiensten niet in overweging. De NZa is nu in de afrondende fase van een cloudmigratieproject. Er is voorafgaand en tijdens de overstap aandachtig gekeken naar de risico's, op gebied van informatiebeveiliging en privacy. Aanvullend is er advies gevraagd aan de CISO Rijk. Uit de risico-inventarisaties is gebleken dat er geen hoge restrisico's aanwezig waren. Wijzigingen in een vernieuwd Rijksbreed cloudbeleid zal de NZa uiteraard verwerken in hun strategie.

Vraag 3

Welke processen, registers, (mail)communicatiediensten en/of organisatieonderdelen die onder uw verantwoordelijkheid vallen, zijn op dit moment reeds ondergebracht in de cloud van Amerikaanse dienstverleners?

Antwoord 3

Rijksbreed

Voor de beantwoording limiteren wij ons tot het gebruik van materieel public cloudgebruik. Materieel public cloudgebruik is gebruik van public clouddien-

² Dit betreft de volgende zbo's: UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Kamer van Koophandel (KVK), De Nederlandsche Bank (DNB), Autoriteit Consument en Markt (ACM), Autoriteit Financiële Markten (AFM), Autoriteit Persoonsgegevens (AP), Nederlandse Zorgautoriteit (NZa); en de volgende agentschappen: Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Rijkswaterstaat (RWS), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), Logius

sten ten behoeve van het uitvoeren van de primaire taak van een organisatie. Met andere woorden, voor de organisatie is die (cloud)dienst van wezenlijk belang.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

De concernorganisaties van het Ministerie van VWS zijn verdeeld tussen organisaties die afhankelijk zijn van (interne) shared service centers, zoals SSC-ICT, en organisaties die afhankelijk zijn van public cloud leveranciers. Wanneer een shared service center wordt gebruikt voor werkplekdiensten, kantoorautomatiseringssoftware en communicatiediensten, dan zijn zij niet direct afhankelijk van Amerikaanse dienstverleners. Deze diensten berusten namelijk niet op public cloud. De andere groep organisaties is hier wel afhankelijk van en zij gebruiken diverse public cloud diensten. Zij nemen deze diensten af onder voorwaarden van Strategisch Leveranciersmanagement Rijk (SLM-Rijk) en de data opslag en verwerking vindt plaats binnen de Europese Economische Ruimte (EER).

Vanuit het CIBG en DUS-I kan ik melden dat er geen processen, registers en/of knooppunten zijn ondergebracht in de public cloud doordat zij zowel SSC-ICT gebruiken als ook Nederlandse service providers. Diverse processen worden ondersteund door applicaties met een directe afhankelijkheid van public cloud leveranciers. Dit betreft onder andere processen die klantcontact ondersteunen, publicatie van informatie, bedrijfsvoering, geldstromen en de uitvoering van diverse regelingen. Reeds gerealiseerde cloudmigraties zijn hierdoor in lijn met het huidige geldende Rijksbrede cloudbeleid.

Vraag 4

Kunt u een overzicht geven van de geplande en voorgenomen migraties naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners, daar waar het uw departement, het RIVM en andere overheidsorganisaties onder uw gezag betreft?

Antwoord 4

Rijksbreed

Ten behoeve van de Kamerbrief van 22 november 2024³ is een uitvraag gedaan bij alle departementen ten behoeve van een overzicht van alle geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland. Het Ministerie van Defensie is daarin buiten beschouwing gelaten omdat zij buiten de scope van het Rijksbreed cloudbeleid vallen. Dit neemt niet weg dat Defensie wel gebruik maakt van clouddiensten. De departementen zijn zelf verantwoordelijk voor de implementatie van het cloudbeleid en daarom is het hun eigen afweging en invulling over wat zij onder (materiële) cloudmigraties verstaan.

Voor dit overzicht verwijst het Kabinet naar de Kamerbrief over geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland van 22 november jl.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

De VWS organisaties zijn te verdelen in organisaties die geen voorgenomen migratie naar public cloud diensten hebben gepland en organisaties die al enige migraties hebben uitgevoerd. De migraties naar public cloud ondersteunen het primaire proces met diverse tooling. Tevens zijn er migraties in heroverweging door recente ontwikkelingen op dit thema. Alle heroverwegingen worden gedaan in afstemming met de VWS CIO Office Concern.

NZa

De NZa is de cloudmigratie aan het afronden. Er is daarnaast een voorgenomen migratie van het klantbeheersysteem via een aanbestedingsprocedure. De NZa zal hierbij het geldende Rijkscloudbeleid volgen.

Vraag 5

Kunt u illustreren wat de directe gevolgen zouden zijn voor de continuïteit van de processen, dienstverlening en dataopslag binnen uw departement, het RIVM en andere overheidsorganisaties onder uw gezag, wanneer deze de toegang tot Amerikaanse digitale dienstverlening zouden worden ontzegd,

³ Kamerstukken II, 2024, 26 643, nr. 1243

zowel op dit moment als na de geplande en voorgenomen migraties? Welke merkbare gevolgen zou dit hebben voor Nederlandse burgers en voor de samenleving? Hoe gaat u ervoor zorgen dat die risico's gemitigeerd worden?

Antwoord 5

Rijksbreed

De Verenigde Staten is en blijft een belangrijke bondgenoot, niet op de laatste plaats voor onze welvaart en veiligheid. Nederland zet zich er daarom voor in dat we als EU blijven samenwerken en optrekken met de VS, maar tegelijkertijd zelf verantwoordelijkheid nemen en ook eensgezind met de EU optrekken waar het onze kernbelangen betreft. Het kabinet is het wel met u eens dat een te grote afhankelijkheid van één of enkele marktpartijen ongewenst is. In de afweging welke data we in eigen beheer dan wel in de public cloud verwerken, moeten strategische afhankelijkheden én marktconcentraties worden meegewogen.

Dit nemen wij momenteel mee in de herziening van het Rijksbreed cloudbeleid, maar ook in de beleidskaders voor digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid, en in de IT-sourcingstrategie Rijk. Ook zet het Kabinet zich in voor een verkenning naar een soevereine overheidscloud als alternatief voor public clouddiensten.

Deze voorziening moet de kloof overbruggen voor digitale dienstverlening waarvoor het gebruik van public cloud onwenselijk is, bijvoorbeeld vanwege de gevoeligheid van gegevens of wanneer ongewenste afhankelijkheden vermeden moeten worden.

Afhankelijkheden zijn echter niet te voorkomen en zijn ook niet altijd ongewenst. Het is van belang om op case-by-case basis zorgvuldig afwegingen te maken, om te bepalen waar en op welke wijze risicovolle strategische afhankelijkheden waar nodig voorkomen kunnen worden. Dit speelt op meer gebieden dan alleen cloud.

Het onderwerp «Strategische Autonomie» heeft uitgebreid aandacht van de Rijksoverheid. Onder andere middels de Agenda Digitale Open Strategische Autonomie (DOSA) en de medio dit jaar verwachte Visie digitale autonomie en soevereiniteit overheid.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Indien de toegang tot Amerikaanse digitale dienstverlening wordt ontzegd, zal dit leiden tot een brede variatie aan verstoringen. Systemen die niet afhankelijk zijn van de public cloud zullen ongehinderd door draaien.

Organisaties die voor hun werkplekken afhankelijk zijn van public cloud zullen directe impact ervaren op toegang tot hun werkplekken, e-mail en overige communicatiediensten. Ook deze risico's zijn beschouwd: om de continuïteit van de organisatie te kunnen waarborgen zijn er al plannen ontwikkeld om over te kunnen gaan op alternatieve middelen.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) ontvangt (verplichte) meldingen, Europese meldingen en overige meldingen. Wanneer de meldingen niet meer worden ontvangen of hier geen toegang meer toe is, kan dit consequenties hebben voor de kwaliteit van het toezicht.

Organisaties die afhankelijk zijn van public cloud diensten zullen in alle gevallen een directe impact ervaren in dat deel van een proces. Afhankelijk van de rol in dit proces zal dit in meer of mindere mate significante gevolgen hebben voor de interne organisatie en wellicht merkbaar zijn voor burgers en maatschappij. Hier is dus geen eenduidig antwoord op te geven. Binnen het Ministerie van VWS wordt er continu onderzoek gedaan naar de impact op de continuïteit van onze dienstverlening.

NZa

Voorafgaand aan de transitie naar de cloud zijn alle waarborgen en mitigerende maatregelen op basis van de toen geldende risico's, doorgevoerd. Daarmee is de NZa voorbereid op veel denkbare scenario's.

Het ontzeggen van de toegang tot Amerikaanse digitale dienstverlening zou het meest extreme scenario zijn. Dan liggen op de korte termijn vrijwel alle toezichten reguleringswerkzaamheden van de NZa stil.

De werkomgeving zit volledig in de cloud, dus mailen, overleggen of gezamenlijk werken in bestanden is dan niet mogelijk. De NZa kan dan kortom niet aan wet- en regelgeving voldoen en zal een hernieuwde I-strategie uitzetten op basis van het vernieuwde Rijksbrede cloudbeleid.

Vraag 6

Kunt u onderbouwen wat Amerikaanse wetgeving, zoals de CLOUD Act en de Foreign Intelligence Surveillance Act, in het ergste geval betekent voor de vertrouwelijkheid van de data die uw departement, het RIVM en andere overheidsorganisaties onder uw gezag hebben opgeslagen in de cloud van Amerikaanse dienstverleners? Wat zou het gevolg zijn voor Nederlandse burgers en de samenleving wanneer al deze data tezamen in handen van een statelijke actor zou belanden?

Antwoord 6

Rijksbreed

Diverse landen kennen wet- en regelgeving met extraterritoriale werking die medewerking aan veiligheidsdiensten verplicht, zoals de CLOUD Act in de VS. Dergelijke wet- en regelgeving kan, in bepaalde gevallen mogelijk leiden tot ongewenste toegang tot Nederlandse gegevens wanneer dit conflicteert met regelgeving als de AVG. Op basis van het advies van GreenbergTraurig kan echter geconcludeerd worden dat in het geval van de CLOUD Act het risico klein is.

Ongeacht de wijze van verkrijging, is het in ieder geval onwenselijk dat alle data tezamen in handen van een statelijke actor kunnen belanden. Om dit te voorkomen kent het huidige cloudbeleid al diverse regels omtrent de typen data die in de public cloud verwerkt mogen worden. In de herziening van het cloudbeleid wordt ook hier aandacht aan besteed.

Vraag 7

Heeft u migraties naar digitale diensten van Amerikaanse techgiganten stopgezet of heroverwogen naar aanleiding van de aangenomen motie-Kathmann c.s. (Kamerstuk 26 643, nr. 1315) die hiertoe oproept?

Antwoord 7

Rijksbreed

Bij iedere migratie naar de Public Cloud moet zorgvuldig overwogen worden of de migratie leidt tot risico's. Er zijn migraties heroverwogen naar aanleiding van onder meer de motie Kathmann. Met bijvoorbeeld als gevolg dat verwerking van data alleen binnen de EER plaatsvindt.

Zie verder vraag 2.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Er zijn bij de meeste organisaties geen nieuwe migraties gestart, noch stopgezet. Bij nieuwe contracten wordt vanaf heden ook naar de geopolitieke situatie gekeken, zodat bij toekomstige aanbestedingen de afhankelijkheid van technologie leveranciers een grotere rol kan spelen in de beoordelingscriteria conform het Rijkscloudbeleid.

Vraag 8

Hoe geven uw departement, het RIVM en andere overheidsorganisaties onder uw gezag voorts invulling aan de aangenomen motie-Six Dijkstra c.s. (Kamerstuk 6643–1320) die oproept om als doelstelling te hanteren dat de continuïteit van digitale overheidsdienstverlening niet rechtstreeks afhankelijk is van partijen uit de Verenigde Staten?

Antwoord 8

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Zie vraag 5.

Vraag 9

Kunt u toezeggen dat de afhankelijkheid van Amerikaanse techgiganten binnen uw departement, het RIVM en andere overheidsorganisaties onder uw gezag niet verder zal toenemen, en dat het bevorderen van de strategische autonomie van Nederland en/of Europa het uitgangspunt is bij elk besluit omtrent digitale diensten dat onder uw gezag genomen wordt?

Antwoord 9
Zie vraag 5

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Digitale autonomie en soevereiniteit zijn belangrijke thema's voor VWS door onze rol in de maatschappij via mijn meldpunten, registers en diensten. De geopolitieke veranderingen hebben er voor gezorgd dat de risico's op gebied van beschikbaarheid en continuïteit goed in beeld worden gehouden en we ondersteunen de ontwikkeling van het nieuwe Rijksbrede cloudbeleid.

NZa

Het Rijksbrede cloudbeleid is voor de NZa het uitgangspunt. Daarnaast maakt de NZa proactief en zorgvuldig afwegingen over de veiligheid van data en functionaliteit van hun IT-oplossingen.

Vraag 10

Kunt u de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), als onafhankelijke autoriteit, vragen of zij bereid is om zelfstandig te reageren op vragen 2, 4, 5, 6, 8 en 9?

De antwoAntwoord 10

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

den van de NZa zijn verwerkt bij de relevante vragen.

Vraag 11

Kunt u deze vragen afzonderlijk beantwoorden vóór het notaoverleg over de initiatiefnota «Wolken aan de horizon» (Kamerstuk 36 574) van 2 juni a.s.?

Antwoord 11

De verzending heeft zo spoedig mogelijk plaatsgevonden.